

Ἡ γυναίκα

στήν Κίνα

Φτάνοντας κανείς στο Πεκίνο, ἡ πρώτη ἐντύπωση εἶναι ἐκείνη τῆς πλήρης ἰσοπέδωσης, τόσο ταξικῆς ὅσο καὶ τῶν δύο φύλων. Ἄντρες καὶ γυναῖκες, ντυμένοι ὁμοίωμα - γυναῖκες χωρὶς τὰ θηλυκὰ χαρακτηριστικά πὺ ἔχουμε μεταφέρει μαζί μας ἀπ' τὸ δυτικὸ κόσμο. Τὰ ἄκομψα ροῦχα τῶν γυναικῶν κάνουν ἀόρατη κάθε σωματική καμπύλη, τὰ πρόσωπα δὲν τὰ τονίζει κανένα μακιγιάζ, τὰ μαλλιά μόνο ποῦ καὶ ποῦ ἀρχίζουν νὰ ξεφεύγουν ἀπ' τὰ τυπικὰ κοτσιδάκια καὶ νὰ φουντώνουν κοκέτικα ἀπὸ μιὰ νεοφτιαγμένη περμαντάντ.

Ἡ πρώτη Κινέζα πὺ γνώρισα ἐκεῖ ἦταν ἡ διερμηνέας μας, ἡ νεαρή Τσάν. Ὅπως μοῦ εἶπε ἀργότερα ἦταν εἰκοσιδύο χρόνων, ἀλλὰ δὲν τὴν ἔκανες παραπάνω ἀπὸ 15 ἢ 16 τὸ πολὺ. Φοροῦσε ἕνα γκριζο κοστούμι, πανταλόνι σακκάκι, πὺ σκέπαζε τὸ ἀδύνατο σῶμα τῆς χωρὶς καμμιά ιδιαίτερη κομψότητα. Ἡ μόνη ἔνδειξη κοκεταρία τῆς ἦταν ἕνα χρωματιστὸ φουλὰρι πὺ τῆς ἄρεσε νὰ δένει γύρω ἀπ' τὸ λαιμὸ τῆς. Τὰ παπούτσια τῆς ἦταν πάνινα, ὅπως τὰ περισσότερα πὺ φοροῦν ἐκεῖ, χωρὶς καθόλου τακούνι, καὶ περηφανευόταν πὺς τὰ εἶχε φτιάξει μονάχη

της. Είχε ένα χαριτωμένο, γελαστό προσωπάκι με δυο μικρά κοτσιδάκια και μιὰ αφάνταστα ευχάριστη παρουσία.

Προσπαθούσε νὰ κάνει τὰ καθήκοντά της ὅσο πιὸ εὐσυνείδητα μπορούσε καὶ μιλοῦσε κάτι ἀστεῖα ἀγγλικά με Κινέζικη προφορά. Ἄπ' τὴν πρώτη μας συνάντηση θέλησε νὰ μὲ πείσει ὅτι ἄντρες καὶ γυναῖκες εἶναι ἴσοι στὴν Κίνα. Ἐκεῖνο ποὺ κατόρθωσε νὰ μὲ πείσει πάντως εἶναι ὅτι, ἀκόμη κι' ἂν δὲν τὸ ἔχουν πετύχει ἀπόλυτα, ἀκόμη κι' ἂν αὐτὴ ἡ ἰσότητα δὲν ἀγγίζει πολὺ τοὺς πιὸ ἡλικιωμένους, εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς στόχους τόσο τῆς κυβέρνησης ὅσο καὶ τῶν νέων ἀνθρώπων τῶν πόλεων.

Προσπάθησα νὰ καταλάβω πόσο ἀληθινὴ καὶ πόσο βαθειὰ εἶναι αὐτὴ ἡ ἰσότητα. Ὁμολογῶ πὼς εἶναι δύσκολο νὰ βγάλει κανεὶς εὐκόλα συμπεράσματα, χωρὶς νὰ χαρακτηριθεῖ ἐπιπόλαιος, σὲ μιὰ κοινωνία τόσο κλειστὴ καὶ τόσο διαφορετικὴ ἀπ' τὴ δική μας. Τώρα ποὺ ἡ Κίνα ἀνοίξε τις πόρτες της ἔχουν γραφτεῖ πάρα πολλὰ καὶ οἱ διάφοροι δημοσιογράφοι ἔχουν βγάλει τὰ συμπεράσματά τους, ποὺ πολλὰς φορὲς ἔρχονται σὲ ἀντίθεση μ' αὐτὰ ποὺ θέλουν νὰ σὲ πείσουν οἱ ἀρμόδιοι. Θὰ προσπαθήσω νὰ εἶμαι ὅσο πιὸ ἀντικειμενικὴ γίνεται.

Γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ καταλάβουμε τὴ σημερινὴ γυναῖκα στὴν Κίνα καὶ τὴ ζωὴ ἐκεῖ γενικά, πρέπει νὰ βγάλουμε ἀπ' τὸ μυαλό μας κάθε δυτικὸ μέτρο σύγκρισης. Καὶ πρέπει ἐπίσης νὰ θυμόμαστε πὼς ἡ Κίνα εἶναι μιὰ τεράστια χώρα με πληθυσμὸ ποὺ ἔφτασε τὸ 1 δισεκατομμύριο, καὶ ποὺ ἡ ζωὴ διαφέρει ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος στὸ ἄλλο. Πρέπει νὰ φανταστοῦμε μιὰ κοινωνία ποὺ δὲν εἶναι καθόλου καταναλωτικὴ (τί δροσιστικὴ ἐμπειρία!) καὶ ποὺ οἱ ἄνθρωποι εἶναι ευχαριστημένοι γιατί μόλις τώρα κατόρθωσαν τοῦλάχιστον νὰ λύσουν τὸ πρόβλημα τῆς καθημερινῆς ἐπιβίωσης.

Δέν υπάρχει καμιά ἀμφιβολία ὅτι ἔγιναν πολλὰ γιὰ τὴ γυναῖκα ἀπ' τὸ 1911, μετὰ τὴν ἐγκατάσταση τῆς πρώτης δημοκρατίας, καὶ πολλὰ περισσότερα ἀκόμη μετὰ τὴν ἐπανάσταση. Κι' εἶναι μιὰ χώρα μὲ τόσα πολλὰ προβλήματα ἐξαιτίας τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ της, ποὺ κι' αὐτὰ ποὺ ἔγιναν εἶναι τεράστια, ὅπως μοῦ τόνισε ἡ κυρία Λῆ, ποὺ ἐργάζεται στὴν ἐδῶ Κινέζικη πρεσβεία, καὶ εἶναι δηλωμένη φεμινίστρια.

Ἄν ὁ Κινέζος χωρικός ἦταν ἓνα ἀξιοθρήνητο πλάσμα πρὶν ἀπ' τὴν ἀπελευθέρωση, ἡ γυναῖκα του — ποὺ ὑπηρετοῦσε σὰ σκλάβου — ὑπόφερε πολὺ περισσότερο. Ἡ Κινέζικη κυβέρνηση προσπαθεῖ τώρα ν' ἀπαλείψει τὴν πικρία ποὺ δημιουργοῦσε τὸ γεγονός ὅτι γεννιόσουν γυναῖκα. Ὡστόσο, παρ' ὅλες τὶς διαβεβαιώσεις τῶν ἀρμοδίων, οἱ γυναῖκες δὲν φαίνονται νὰ ἔχουν κερδίσει τὴν πλήρη ἰσότητα, δὲν πληρώνονται τὸ ἴδιο γιὰ

τὴν ἴδια δουλειά, κι' ἐνῶ τὰ καθήκοντά τους ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι ἔχουν ἀυξηθεῖ, τὸ φορτίο τῆς οἰκιακῆς ἐργασίας τὸ σηκώνουν σχεδὸν μόνες τους. Αὐτὸ βέβαια δὲν ἰσχύει γιὰ τὶς μεγάλες πόλεις, ὅπου τὰ νεαρὰ ζευγάρια προσπαθοῦν νὰ μοιράζονται ὅσο μποροῦν τὶς δουλειὲς τοῦ σπιτιοῦ.

Ἡ κατάσταση ὅμως βελτιώνεται συνέχεια καὶ οἱ ἴσες εὐκαιρίες ἀυξάνονται σταθερὰ. Τὸ νέο καθεστῶς ἔχει περιορίσει ἀφάνταστα τὶς πρὶο προβληματικὲς μορφὲς τοῦ γυναικείου ἐξευτελισμοῦ ποὺ ὑπῆρχαν ἄλλοτε: τὴ δουλειά, τὸ δέσιμο τῶν ποδιῶν, τὸ γάμο σὲ παιδικὴ σχεδὸν ἡλικία, τὴν πορνεία. Μερικὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ ἔθιμα φαίνονται πῶς διατηροῦνται ἀκόμα σὲ μερικὰ πολὺ ἀπομακρυσμένα χωριά. Στὸ Πεκίνο συνάντησα ἀκόμη γυναῖκες περασμένης ἡλικίας ποὺ περπατοῦσαν

σάν ανάπηρες με τὰ μικρὰ παραμορφωμένα ἀπ' τὸ δέσι-
μο πόδια τους, κατάλοιπα τοῦ παρελθόντος. Κι' ἐνῶ
μπορεῖ νὰ μὴ μᾶς ἱκανοποιεῖ ἀπόλυτα τὸ γεγονός ὅτι ἡ
Κινέζα ἔχει βελτιώσει τὴ θέση της ἀπὸ ὑποζύγιο σὲ πολί-
τη δεύτερης τάξης, πρέπει νὰ μὴ ξεχνοῦμε ὅτι σὲ πολὺ
λίγες χῶρες τοῦ κόσμου ἔχουν κατορθώσει ἀκόμη κι'
αὐτό...

Στὴν Κίνα, ὅπως καὶ στὶς πιὸ προηγμένες χῶρες τοῦ
κόσμου, τὸ μεγαλύτερο ἐμπόδιο γιὰ τὴν ἰσότητα εἶναι τὰ
παραδοσιακὰ κατάλοιπα. Κι' εἶναι δυστυχῶς γνωστὸ ὅτι
ὅσο ἀρχαιότερος εἶναι ὁ πολιτισμὸς μιᾶς χώρας, τόσο
πιὸ δύσκολη εἶναι κι' ἡ ἀπαγκίστρωση ἀπ' τὴν παράδοση.
Ἀκόμα καὶ σὲ μεγάλες πόλεις, ὅπως ἡ Σαγκάη, ἡ μητέρα
διαλέγει ἀκόμη σὲ πολλὲς περιπτώσεις τὴ νύφη ἢ τὸν
γαμπρό. Κι' ὁ γαμπρὸς πρέπει νὰ εἶναι ἀρκετὰ εὐπορος
γιὰ νὰ παντρευτεῖ, γιατί κι' ἐκεῖ, ὅπως καὶ σὲ πολλὲς ἀφρι-
κανικὲς χῶρες, ὁ γαμπρὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ δίνει τὴν
προίκα. Στὴν Καντόνα, λ.χ., γνώρισα ἕνα συμπαθητικὸ
νέο ἀπ' τὴ Σαγκάη, ποὺ ὅταν τὸν ρώτησα ἂν θὰ παντρευ-
τεῖ, μοῦ εἶπε ὅτι εἶναι δύσκολο γιατί δὲν εἶναι ἀρκετὰ
πλούσιος. Στὸ γεμάτο ἀπορία ἐρώτημά μου ἂν ὑπάρχουν
πλούσιοι σὲ μιὰ σοσιαλιστικὴ χώρα ὅπως ἡ Κίνα, μοῦ
ἀπάντησε χαμογελώντας πῶς ὅλα εἶναι σχετικὰ. Γιὰ νὰ
βρεῖ γυναῖκα ποὺ νὰ θελήσει νὰ τὸν πάρει, πρέπει νὰ δια-
θέτει τουλάχιστον σπίτι.

Ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ τῆς σημερινῆς Κίνας εἶναι
ἡ σεξουαλικὴ ἀνελευθερία. Οἱ προγαμιαῖες σχέσεις δέ-
χονται αὐστηρὴ κριτικὴ, σχεδὸν ἀπαγορεύονται, καὶ δὲν
ἐπιτρέπεται στὶς γυναῖκες νὰ παντρευθῶνται πρὶν ἀπ' τὰ
23 (πρὶν ἀπὸ δυὸ χρόνια ἦταν τὰ 25) καὶ οἱ ἄντρες πρὶν
ἀπὸ τὰ 26-27. Πιστεύω ὅτι αὐτὰ τὰ μέτρα ἔγιναν γιὰ νὰ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 25

Ἡ γυναίκα στὴν Κίνα

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴ σελίδα 15

περιορίσουν τὸν ἀριθμὸ τῶν γεννήσεων, παρ' ὅλο πὸ μερικὲς Κινέζες ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ ἀπαγόρευση τῶν προγαμιαίων σχέσεων ὀφείλεται σὲ παλιὰ πουριτανικὰ κατὰλοιπα. Ἐπιθυμία τῆς Κυβέρνησης εἶναι κάθε ζευγάρι, νὰ κάνει ἓνα ἢ τὸ πολὺ 2 παιδιά. Ὅταν ξεπερνοῦν αὐτὸ τὸ ὄριο πέφτουν σὲ δυσμένεια.

Τὰ τελευταία 30 χρόνια ἡ γυναίκα μὲ τὸ γάμο διατηρεῖ τὸ δικό της μόνο ὄνομα. Τὰ παιδιά παίρνουν τὸ ὄνομα ὁποιουδήποτε ἀπὸ τοὺς γονεῖς μὲ κοινὴ συμφωνία ἀλλὰ μποροῦν νὰ πάρουν κι' ἓνα ἐντελῶς καινούργιο ὄνομα.

Τὰ παιδιά τῶν ἐργαζόμενων γυναικῶν πηγαίνουν ἀπὸ 2 χρονῶν σὲ παιδικοὺς σταθμοὺς ὅπου καὶ κοιμοῦνται. Ἐπισκέπτονται τοὺς γονεῖς τὸ Σαββατοκύριακο. Στὸ σχολεῖο πηγαίνουν μετὰ τὰ ἕξη καὶ τότε μένουν μὲ τοὺς γονεῖς τους. Ἐπισκέφθηκα ἓνα παιδικὸ σταθμὸ σὲ μιὰ πρότυπη Κομμούνα. Τὰ παιδιά φαίνονταν ὅλα χαρούμενα κι εὐτυχισμένα. Τὰ βρήκα συγκεντρωμένα σὲ μιὰ αἴθουσα μὲ μικρὰ καθίσματα καὶ μιὰ νεαρὴ δασκάλα τοὺς ἔπαιζε πιάνο καὶ τοὺς μάθαινε τραγούδια. Χόρευαν κιόλας γιὰ χάρη μου, κι' ἦταν χαμογελαστὰ καὶ χαρούμενα. Σ' ἓνα ἄλλο δωμάτιο στὸ ἀπέναντι μέρος τῆς αὐλῆς ἦταν ὁ κοιτώνας. Μιὰ σειρὰ μικρὰ κρεβατάκια καὶ μιὰ σόμπα μὲ ξύλα κρατοῦσε τὸ δωμάτιο σὲ σταθερὴ θερμοκρασία. Ἐκεῖνο πὸ εἶναι ἀξιοπρόσεκτο στὴν Κίνα εἶναι ἡ μεγάλη σημασίᾳ πὸ δίνεται στὰ παιδιά. Παρ' ὅλη τὴ μεγάλη φτώχεια τοῦ Κινέζικου λαοῦ, τὰ παιδιά τῶν πόλεων φαίνονται χαρούμενα κι' εὐτυχισμένα, κι' ἀντίθετα μὲ τοὺς μεγάλους, εἶναι ντυμένα μὲ πολύχρωμα ροῦχα. Στὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν παίζουν μεγάλο ρόλο κι' οἱ παποῦδες καὶ γιαγιάδες. Αὐτοί, μόλις βγοῦνε στὴ σύνταξη, ἔχουν σὰν κύριο καθήκον νὰ προσέχουν τὰ ἐγγόνια τους γιὰ νὰ ἐπιτρέπουν καὶ στοὺς δυὸ γονεῖς νὰ ἐργάζονται. Γιατι στὶς μεγάλες πόλεις ἐργάζονται σχεδὸν ὅλες οἱ νέες γυναῖκες. Ἐκεῖνο ἐπίσης πὸ πρόσεξα εἶναι ὅτι σὲ μερικὲς γυναικεῖες δουλειῆς ἔχουν ἄντρες. Στὸ ξενοδοχεῖο μας λόγου χάρι τὸ δωμάτιό μας καθαριζόταν πάντα ἀπὸ νέους ἄντρες, ἐνῶ οἱ νεαρὲς κοπέλλες ἔκαναν πιὸ ὑπεύθυνες δουλειές. Ἀπ' τὴν ἄλλη πλευρὰ δμως εἶδα νὰ σκουπίζουν τοὺς δρόμους περισσότερες γυναῖκες ἀπὸ ἄντρες.

Στὴν Κίνα ὑπάρχει γυναίκα ἀντιπρόεδρος καὶ στὴν

Ἐθνοσυνέλευση ἕνα 23% εἶναι γυναῖκες. Ὑπάρχει ἀκόμη μιὰ γυναῖκα πρεσβευτῆς (ἐνῶ στή Σοβιετική Ἑνωσις δὲν ὑπάρχουν γυναῖκες πρέσβεις) καὶ ἐλπίζουν νὰ ἔχουν γρήγορα κι' ἄλλες. Ὑπάρχει ἐπίσης γυναῖκα Ὑπουργὸς σ' ἕνα Ὑπουργεῖο ποὺ δὲν εἶναι καθόλου συνηθισμένος γυναικεῖος χώρος : Στὸ Ὑπουργεῖο Ἐνεργείας. Βέβαια, ἐκεῖ ὅπου παίρνονται ἀποφάσεις ἡ γυναικεῖα παρουσία εἶναι ἀκόμη μικρὴ, ἀλλὰ ὑπάρχει κάθε λόγος νὰ πιστεύουμε ὅτι γίνονται τεράστιες προσπάθειες ν' αὐξηθεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν γυναικῶν. Πάντως κι' ἐκεῖ, ὅπως καὶ παντοῦ, ἡ ἰσότητα θὰ ἔχει κερδηθεῖ ὅταν θὰ πάψουν ν' ἀναφέρονται ὀνομαστικὰ οἱ γυναῖκες ποὺ ἔχουν φτάσει στὰ κέντρα ἀποφάσεων.